

אור לארבעה עשר

פרק ראשון פסחים י"א.

עין משפט נר מצוה

קבא א מיי פ"ח מהל' אבות הטומאה הלכה ד: **קבב** ב ג מיי פ"ב מהלכות אבות הטומאה הלכה ז: **קבג** ד מיי פ"ח מהל' טומאת אכלין הל' ט: **קבד** ה מיי פ"י מהל' טומאת אכלין הלכה ח: **קבע** ו מיי פ"ח מהל' אבות הטומאה הלכה י:

רבינו הגנאל

בכל טמא לא יאכל, בטמא לא נאמר אלא בכל טמא, אלו נאמר בטמא הייתי אומר זה טמא ראשון, למה נאמר בכל טמא להוסיף טמא אחר זה טמא שני. וכתוב לא יאכל הנוגע בזה הטמא. הנה נמצא שלשים מן התורה רביעי מקל וחומר כדאמרן ומה מחוסר כפורים שמתור בתרומה כו'. ואי ס"ד דר' יוסי סבר לה כר' עקיבא דאית ליה שלישי בחולין, דאית ליה שלישי בתרומה דאורייתא בקדש, דהא מעלה לכל אהרן ואהרן בניהו, מבוא למדנו דר' יוסי לית ליה הא דר"ע, ותו שאחזקין בהדיא במסכת סוטה דר' יוסי סבר אין שני עושה שלישי בחולין. ור' עקיבא נמי לית ליה הא דר' יוסי שלישי שפסול בתרומה אינו דין שיעשה רביעי בקדש, דאי ס"ד דאית ליה, כיון דאית ליה לר' עקיבא שני עושה שלישי בחולין כמפורש בתורה כהנים, נמא שלישי שפסול בחולין אינו דין שיעשה רביעי בתרומה, וכי האי דוגמא נתייח חמישי בקדש ולימא ר' יוסי אילימא דר' עקיבא רביה אפרה ליה לא סבירא ליה, אלא מדלא אשכחן גנא דהני הכי, ש"מ אילימא ר' עקיבא לית ליה רביעי בתרומה ולא חמישי בקדש, דהא וליא ליה האי ריגא דרין ליה ר' יוסי. ומתמתין וכי אהאי סברא ניקום ונימור. ודק רב כהנא ואשכח הא דהני גמגמי הגנאל מצד מה שבתורכו לקדש אבל לא לתרומה, הרביעי בקדש פסול והשלישי בתרומה. ואמרין מעדותו של ר' עקיבא נשנית שניה זו, דהני הוסיף ר' עקיבא הסלת והקטורת והלבונה והגחלים שנגע טבול יום במקצת פסול את כולן, כלומר אם נגע טבול יום במקצת הסלת ופסלה כולה, וכן הלבונה והקטורת כיצא בה. ויש אמרין פירוש אחר, אם נגע טבול יום בסלת ועשה (תחלה) הסלת ראשון, והוא דנגעין אהרן, אבל לא נגעי אהרן, או אם יש עד חמישי והכלי הוא דמפניו מרובין הוא דמפסילי אבל מדאורייתא לא. ופליגי דר' חנן דאמר צירוף דאורייתא, דכתבי כק אחת עושה דהב, עשה הכתוב כל מה שבכך אהרן. וקמי טיפא דהא דר' יוסי עשה עשה מעדותו של ר' עקיבא נשנית הרביעי בקדש פסול רביעי ולא חמישי. נ"ו.

נִרְתַּנִּי נָמִי רַבִּיעִי בְּתַרּוּמָה. וה"ה דהוה נמי לנימיר^א אי סבר לה כר"ע אמאי איליטריך לאיתויי בקל וחומר רביעי בקדש ממחוסר כפורים^ב מגופיה דקרא שמעינן ליה כיון דשלישי טמא בחולין קרי כאן והצטר אשר יגע בכל טמא וגו' כי היכי דדרשינן השתא לענין שלישי: **א** ישתמיט תנא ולייתי רביעי בתרומה וחמישי בקדוש. פ"ה דלמ"ד טומאת משקין לטמא אחרים דרצבן לא משכחת רביעי בקדש אלא מדרצבן ועל ידי עניס ולצונה משכחת לה שפיר^ג כדפי' לעיל ור"ל דמיעביא ליה אי מהי חיצת הקודש לנימני ציה ראשון ושני יסבור דאובל מטמא אובל ומה שפ"ה מדקמי לה גזי מעלות צפרק חומר בקודש (מגינה כ: וס) אס כן דרצבן היא אין נראה לר"י^ד דהא אוקמא כר"ע ואילו דריש יטמא יטמא ע"כ רביעי בקדש דאורייתא דוקי כן ור"ל אשר יגע וגו' וצירוף נמי דאורייתא לרבי חנין^ה והא דלאמר צמיגיה (סס כא:) חמש מעלות אחרונות לית להו דררר טומאה דאורייתא רבינו חננאל לא גרס דאורייתא ואפילו אי גרס ליה ה"פ לית להו דררר טומאה דאורייתא שלא היה לכתוב לטמאה לפי שהן רחוקין מן הטומאה דמן הדין היה להם להיות טהורים^ו ועוד פ"ה דמאן דלא דריש יטמא יטמא נפקא ליה דאובל מטמא אחרים מדאילטריך טמא הוא למעוטי שאין טומאה עושה כיוצא בה אורי' הניחא לאצבי ולרבי אדא צר אהבה אצל לרבינא דלאמר

מקרא מלא דצר הכתוב דילמא אהא הוא לקדשים ד"ה עוין כיוצא בהן מוהבצר אשר יגע בכל טמא: **א** לטמא קסבר צירוף דרבנן. יש פ"י מרש"י שפירש דייק לר"ע דלר"ב דרצבן דמדאורייתא אין טומאה ללצונה וגחלים דהא לאו אובל יניחו דמעלה דרצבן היא מה שמקבלין טומאה וצ"כ כל שעה (לקמן לה). קרי לה מעלה ואין זה ראייה דהתם נמי קרי לה מעלה להביא כפרתו אובל בקדשים אף על גב דהוי דאורייתא כדררש צפרק העל (יבמות עד:) ועוד דצדיקה מוכח צפרק שני דחולין (דף יו:) דוהבצר לרבות עניס ולצונה לאו אסמכתא היא דמוכח התם מינה חיצת הקודש מכשר דאורייתא^ז וגאלה לר"י כמו שגוהג צפי' דייק לר"ב דרצבן מהא דקמי רישא על אפר חטאת שחם נגע טמא צמקת טימא אה כולו והוה מדרצבן שאפר חטאת אינו קודש אלא חול' כדמוכח צפרק התכלת (מנחות נב.) וס) שאין מועלין באפר פרה וקמי הוסף ר"ע משמע דהוי דרצבן כמו רישא: **ש** אין טומאת ידים במקדש. מינה לר"י אמאי היה להם להיות טמא^ח הא אין בהן היסח הדעת ואי משום דלאמר צפ' צתרא דחגיגה (דף כד.) וס) כל הפוסל בתרומה מטמא ידים להיות שניות א"כ מאי קא פריך תרומה זו ביום גורו והא הנהו ידים שפוסלות התרומה איירי

טמא ואינו עושה כיוצא בו (לעיל י:.) ומדאילטריך קרא למעוטי כיוצא בו מכלל דמטמא אחרים וכ"ת טמא הוא הרי הוא טמא ואינו מטמא אחרים א"כ לשתוק קרא מינייה ולכתוב טמא ומהיכא תיתי לן טומאה לאחרים. ואי קשיא הואיל ומשקין לא מטמאי אחרני לרבי יוסי תו לא מיתוקמא מתי' כתרנח' דתריך ר' ירמיה לעיל [טו:] ואודא ר' יוסי לטעמיה והדר קושין לדוכתה אמאי אינה היא המדה מדה ומדה היא לא מיקשי דכי אוקימנא ואודא רבי יוסי לטעמיה צטר טעמא דהא מתי' דר' יוסי אצבא דר"ע אוקימנא דריש יטמא יטמא דהא מהא מיימין סייעתא עליה. ואני שמעתא דר' יוסי אית ליה יטמא יטמא גזי משקין והא דלאמר לא ס"ל צהדיא דאכלין דר"ע אמרין לענין טומאה עושה כיוצא בה ועכשי אהת צא לרבי רביעי שרץ כלי כלי אובל ואובל ומשקה ומשקה אובל ואי אפשר להעמידו מפני כמה תשובות ומיהו לר"מ דלאמר צדיקה טומאת משקין לטמא אחרים לאו דאורייתא לא משכחת לה רביעי אלא מדרצבן: **ו** אטן אפי' נספוח. משום דלא אשכחן תנא נימא דר"ע לית ליה ק"ו: **ד** דק ואשכח. צדיקה דלאמר ר"ע רביעי ולא חמישי: **ה** פלי מלרף מה שפסונו. עריבה ארובה ובה אורבלי קודש מכאן ואובלי קודש מכאן ואין נוגעין זה בזה ונגע טמא באוכלין שצראש אחד ובכלי לא נגע ואובל אין מטמא כלי אפי' מדרצבן ואפי' האוכלין שבשני ראשיה טמאים שהכלי מלרפן: **מ** עדותו. ע"י עדותו. ר"ע. צדקות: **נ** לצונה וגחלים. אע"ג דלאו אכלין יניחו חיצת הקודש מכשרתן ומשויהו להו אובל צפ' כל שעה (לקמן לה). **פ** פסל אה רונן. אלמא מלרף כלי מה שצמכו דאי משום דנגעי אהדי נהי דגחלת שנגע בה מטמא את חצרתה אצל חצרתה תו לא מטמא דא"כ ה"ל ששי ושביעי עד ק' ומאורתו עדות נשנית משנה זו דהכלי מלרף וקמי צדיקה רביעי בקדש פסול אלמא דר"ע חמישי לית ליה שלישי בתרומה אין רביעי לא אלמא לית ליה לר"ע ק"ו דר' יוסי. כלשון אחר שמעתי ויוד לעמקי תהום וא"ל להעמידו: **א** אלמא קסבר צירוף דרבנן. מילתא באנפי נפשה היא. מדא"ר יוחנן מעדותו של ר"ע נשנית אלמא קסבר ר' יוחנן צירוף דכלי לקודש דקמי גזי מעלות לאו דאורייתא הוא אלא מדרצבן מעדותו של ר"ע דמדרצבן הוא דגחלתו ולצונה לאו בני קבולי טומאה יניחו אלא מדרצבן ואע"ג דלאמר מר דאבצר [ויקרא ז] לרבות עניס ולצונה אמרי' צבל שעה (לקמן לה). דמעלה מדרצבן היא: **ו** פליגא. דר' יוחנן אלא חמין: **ז** קא אחס. צבורות כמיז דקודש הוא: **ח** טן הפס. צבדות ועל המטט העיר על שאר עמיות שאס נמאלת צבצר קודש שהסכין שנגע בה והידיס של כהן שנגעו בה טהורין והבצר טמא ולקמיה [ע"ב] מפרש האי מחט מאי טומאה הוה ציה: **ז** זכינו.

זכות
יוסי ליה דהני אבא שאול טבול יום תחילה לקודש לטמא שניים והפסול אחר הא אסיקנא ד' יוסי לית ליה הא דאבא שאול. תנן התם במס' עדות פ"ב. וכל המחט שנמצאת בבשר שפסוקו הידיים טהורות, מכלל שאל גזרו על הידיים טומאה במקדש, זכינו שאין טומאת ידיים במקדש.

כל טמא מי לא משמע נמי דאי נגע צבני. דהא שני נקרא טמא כל אשר צמכו יטמא^א. והשתא דשמעינן ליה לר' יוסי בשלישי לתרומה ולא רביעי ורביעי לקודש ולא חמישי על כרחיך לית ליה שני עושה שלישי בחולין ולא דריש יטמא יטמא דאי אית ליה לימיה לרביעי בתרומה צק"ו מטבול יוס ומה טבול יוס שומרת בחולין פסול בתרומה שלישי שפסול בחולין אין דין שיעשה רביעי בתרומה ודיו ליכא לנימיר דא"כ מפרקי ק"ו דהא שלישי בתרומה נפקא לן מקרא כי היכי דנפקא לן שלישי בחולין ורביעי בקל וחומר וחמישי בקודש צק"ו ממחוסר כפורים אלא ודאי לית ליה לרבי יוסי שני עושה שלישי בחולין: **א** לא רבי עקיבא לא סבר לה כר' יוסי מנלן. דילמא ר"ע אית ליה נמי ק"ו דר' יוסי ומייתי ליה צהאי ק"ו רביעי בתרומה וחמישי בקודש: **א** ל"ל אס איהא דיש מולקיס צבצר הוה וכי לא לישתמיט שום תנא ולימני רביעי בתרומה צד דוכתא. וכי תיקשי לן מני נימא ר"ע היא אלא ודאי לית ליה לר"ע ק"ו דר"י משום פירכא דדור אחרון כדלאמר צמכס' סוטה (דף כו:) עמיד דור אחרון לטהר את השלישי בתרומה שאנו מטמאין אותו בכל וחומר מטבול יוס כדלאמר דור אחרון פריך מה לטבול יוס שכן אצ הטומאה הלך לר"ע נמי דאית ליה שלישי בחולין לא מייתי שום מעלה טפי לתרומה צק"ו מטבול יוס משום הא פירכא ושלישי צין בתרומה צין בחולין נפקא לן מקרא צהדיא דדריש יטמא יטמא ורביעי בקודש נמי מוהבצר אשר יגע בכל טמא מי לא עסקין דנגע בשלישי דהיי הוואיל ודרש יטמא יטמא אשכחן שלישי דאיקרי טמא ומשכחת לה דלמי קודש לרבי רביעי הכי שרץ טימא כלי וה"ל ראשון וכלי אובל ואובל משקה ומשקה אובל דהא לר"ע טומאת משקין דאורייתא וחמישי בקודש לא מייתי צק"ו ממחוסר כפורים דאיכא למיפרך מה למחוסר כפורים שכן אצ הטומאה. ומעביא לן לר"מ ורי"א דלאמר צהדיא דמשקין אין מטמאין דצר אחר מן התורה ולרבי יוסי נמי דאוקימנא ליה לא ס"ל הכי משכחת קודש צא לרבי רביעי שרץ כלי ליה ראשון וכלי אובל הוי שני ואובל משקה הוי שלישי והיאך יצא לרבי רביעי וי"ל דעל כרחיך לא משכחת לה אלא מדרצבן ומדע דקמי ליה רביעי מעלות דחומר בקודש (מגינה כ:) דקי"ל התם דכולהו מדרצבן יניחו והוה מחמש מעלות האחרונות היא ואמר התם ה' אחרונות לית להו דררר טומאה דאורייתא ובמסכת סוטה נמי סוגיא דשמעתא דרבי יוסי מדרצבן אובל ואובל שלישי לר' יוסי בקודש דקאמר לעיל ולמדנו שלישי בקודש מן התורה מהיכן קיבלה הוואיל ואין משקה מטמא אובל על כרחיך מאובל קיבלה וס"ל טומאה עושה כיוצא בה שבקדשים ואובל דמטמא משקה כיון דלא דרשי יטמא יטמא לא ידענא מהיכא נפקא לה א לא מהאי קרא וכי יותן מים על זרע וגו'^א ודרשנן הווא

טמא ואינו עושה כיוצא בו (לעיל י:.) ומדאילטריך קרא למעוטי כיוצא בו מכלל דמטמא אחרים וכ"ת טמא הוא הרי הוא טמא ואינו מטמא אחרים א"כ לשתוק קרא מינייה ולכתוב טמא ומהיכא תיתי לן טומאה לאחרים. ואי קשיא הואיל ומשקין לא מטמאי אחרני לרבי יוסי תו לא מיתוקמא מתי' כתרנח' דתריך ר' ירמיה לעיל [טו:] ואודא ר' יוסי לטעמיה והדר קושין לדוכתה אמאי אינה היא המדה מדה ומדה היא לא מיקשי דכי אוקימנא ואודא רבי יוסי לטעמיה צטר טעמא דהא מתי' דר' יוסי אצבא דר"ע אוקימנא דריש יטמא יטמא דהא מהא מיימין סייעתא עליה. ואני שמעתא דר' יוסי אית ליה יטמא יטמא גזי משקין והא דלאמר לא ס"ל צהדיא דאכלין דר"ע אמרין לענין טומאה עושה כיוצא בה ועכשי אהת צא לרבי רביעי שרץ כלי כלי אובל ואובל ומשקה ומשקה אובל ואי אפשר להעמידו מפני כמה תשובות ומיהו לר"מ דלאמר צדיקה טומאת משקין לטמא אחרים לאו דאורייתא לא משכחת לה רביעי אלא מדרצבן: **ו** אטן אפי' נספוח. משום דלא אשכחן תנא נימא דר"ע לית ליה ק"ו: **ד** דק ואשכח. צדיקה דלאמר ר"ע רביעי ולא חמישי: **ה** פלי מלרף מה שפסונו. עריבה ארובה ובה אורבלי קודש מכאן ואובלי קודש מכאן ואין נוגעין זה בזה ונגע טמא באוכלין שצראש אחד ובכלי לא נגע ואובל אין מטמא כלי אפי' מדרצבן ואפי' האוכלין שבשני ראשיה טמאים שהכלי מלרפן: **מ** עדותו. ע"י עדותו. ר"ע. צדקות: **נ** לצונה וגחלים. אע"ג דלאו אכלין יניחו חיצת הקודש מכשרתן ומשויהו להו אובל צפ' כל שעה (לקמן לה). **פ** פסל אה רונן. אלמא מלרף כלי מה שצמכו דאי משום דנגעי אהדי נהי דגחלת שנגע בה מטמא את חצרתה אצל חצרתה תו לא מטמא דא"כ ה"ל ששי ושביעי עד ק' ומאורתו עדות נשנית משנה זו דהכלי מלרף וקמי צדיקה רביעי בקדש פסול אלמא דר"ע חמישי לית ליה שלישי בתרומה אין רביעי לא אלמא לית ליה לר"ע ק"ו דר' יוסי. כלשון אחר שמעתי ויוד לעמקי תהום וא"ל להעמידו: **א** אלמא קסבר צירוף דרבנן. מילתא באנפי נפשה היא. מדא"ר יוחנן מעדותו של ר"ע נשנית אלמא קסבר ר' יוחנן צירוף דכלי לקודש דקמי גזי מעלות לאו דאורייתא הוא אלא מדרצבן מעדותו של ר"ע דמדרצבן הוא דגחלתו ולצונה לאו בני קבולי טומאה יניחו אלא מדרצבן ואע"ג דלאמר מר דאבצר [ויקרא ז] לרבות עניס ולצונה אמרי' צבל שעה (לקמן לה). דמעלה מדרצבן היא: **ו** פליגא. דר' יוחנן אלא חמין: **ז** קא אחס. צבורות כמיז דקודש הוא: **ח** טן הפס. צבדות ועל המטט העיר על שאר עמיות שאס נמאלת צבצר קודש שהסכין שנגע בה והידיס של כהן שנגעו בה טהורין והבצר טמא ולקמיה [ע"ב] מפרש האי מחט מאי טומאה הוה ציה: **ז** זכינו.

מוסף תוספות
א. [ד] מוכח מדברי ר' יוסי בהדיא דלית ליה דר"ע דאי וכו' מוס' ה"ג.
ב. ה"ל מוס' ה"ג. ורביעי רביעי מן התורה. מ"י רביעי דר' יוסי כלי נגע בשר דוד. ג. נכון כלי נגע בשר דהוה ראשון, ועצמו או לבונה נגעו לכלי והוה שני, והבשר נגע לעצמו ולבונה דהוה שלישי. ורביעי נמי משכחת לה כגון שרץ שנגע לכלי והכלי נגע לאובל דהוה אובל שני, ועצמו נגעו לכלי לאובל דהוה שלישי, ואובל או משקה נגעו לעצמו או לבונה והשתא הוה רביעי מוס' ה"ג. ד. דע"כ דאורייתא הוא מהא דקמי בפרק חומב בקדש הרביעי בקדש פסול והשלישי בתרומה. טוס' שאנן. ה. וצמוס' ה"ל"ש מוס' ומילתא דר' חנן מיימי הנהו שפירוש מתי'. א. אבל ודאי רביעי בקדש דאורייתא הוא. מ' ה"ק. ז. וצמוס' שאנן הוסף טעם אחר. דמכך אחת לא נפיק שאינו צריך לכלי וגם אינו כלי שות. וצמי רביעי דוד. דאי מפרק דר' חנן ליכא למילף מיניה אלא קדשי מובח. ו. ואי אש טומאת ידיים במקדש. מ"י רביעי דוד.